

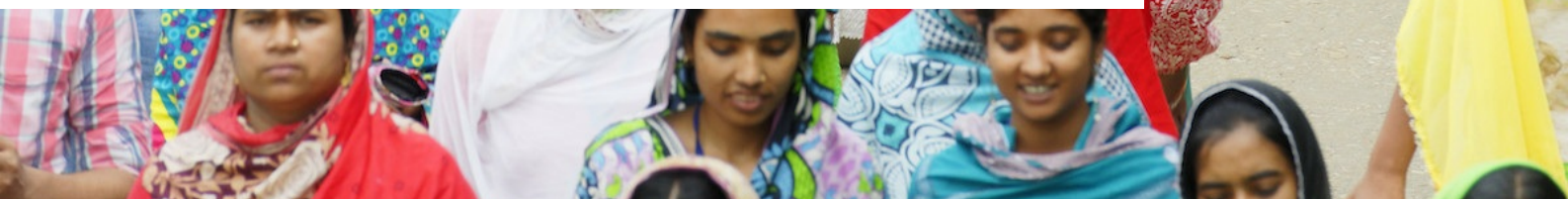

Oslo kommune

Rapportering offentlige anskaffelser 2023

for offentlig sektor (ikke omfattet av åpenhetsloven)

□

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Til lesere av rapporten

Offentlig sektor er landets største kunde og forbruker. Med dette følger stor innkjøpsmakt og et stort ansvar. Gjennom forvaltning av felleskapets ressurser skal offentlige virksomheter gå foran og ha et sirkulært og bærekraftig forbruk, og etterspørre varer og tjenester som er tilvirket etter høye etiske og sosiale standarder for arbeids- og miljøforhold i både egen virksomhet og i leverandørkjeden.

Den nye åpenhetsloven (Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold) gir offentlig sektor et enklere arbeid med å ettergå at leverandører etterlever de forpliktelser som følger av anskaffelseslovens §5 om å respektere menneskerettighetene. Et annet viktig verktøy for oppdragsgivere i leverandøroppfølgingen er det oppdaterte nasjonale kontraktsvilkåret for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter, som er utarbeidet av Etisk handel Norge og Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). Kontraktsvilkåret stiller krav til leverandørers aktsomhetsvurderinger i tråd med åpenhetsloven og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper.

Medlemmer i Etisk handel Norge bruker sin innflytelse til å øke oppslutningen om etisk handel og bærekraftig forretningspraksis. Medlemmene er forpliktet til å jobbe aktivt for å ivareta mennesker, samfunn, miljø og dyrevelferd gjennom aktsomhetsvurderinger. For medlemmer i offentlig sektor betyr det at innkjøpsmakten skal brukes på en måte som fremmer ansvarlig og bærekraftig handel og konkurranse på like vilkår mellom leverandører, der grunnleggende menneskerettigheter er en viktig komponent på lik linje med pris, miljø, klima, kvalitet og leveringssikkerhet. En viktig målsetting er derfor at etisk handel skal bidra til at bare seriøse leverandører tildeles offentlige kontrakter. En annen, og like viktig målsetting, er at offentlig sektor anskaffer varer og tjenester på en måte som bidrar til at de som lager produktene og tjenestene får grunnleggende menneskerettigheter oppfylt og at produksjonen ikke skader miljø, klima eller bidrar til korrupsjon.

Medlemmer i Etisk handel Norge er forpliktet til årlig å rapportere om fremdriften i arbeidet med etisk handel og

aktsomhetsvurderinger på et definert basisnivå. Vedlagte rapport gjelder våre medlemmer i offentlig sektor som ikke er omfattet av åpenhetsloven og rapporten er offentlig tilgjengelig og kan lastes ned fra våre nettsider www.etiskhandel.no. Medlemmenes innmeldingstidspunkt vil påvirke hvor langt de har kommet i arbeidet med aktsomhetsvurderinger.

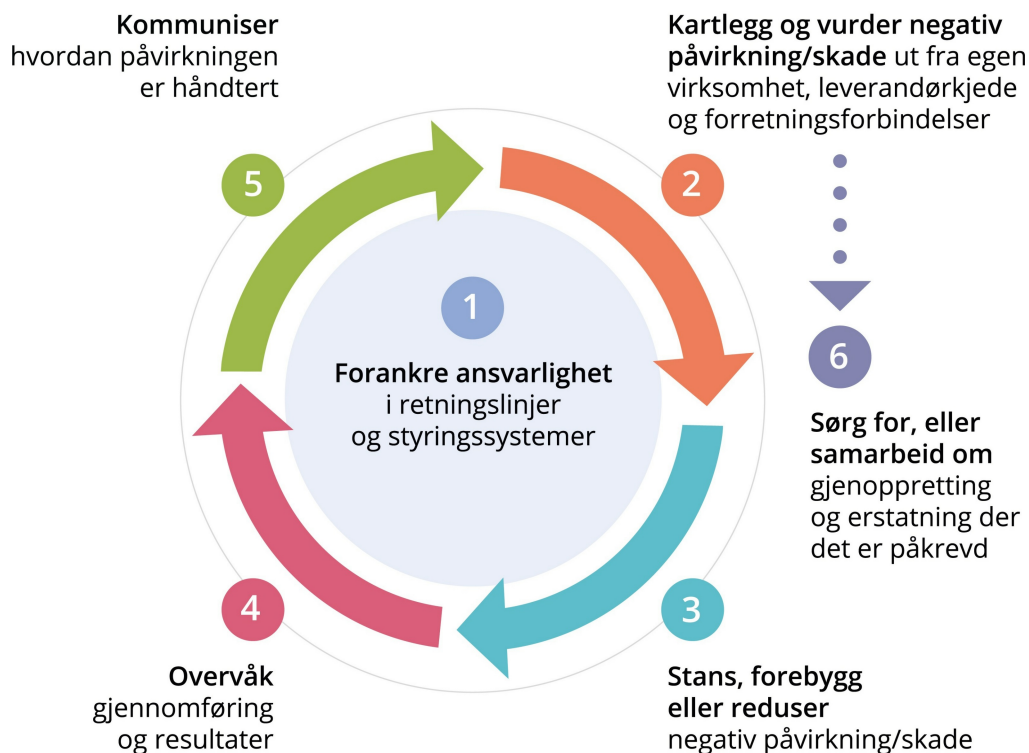
Heidi Furustøl

Daglig leder

Etisk handel Norge

Rapportering på aktsomhetsvurderinger med hensyn til mennesker, dyr, samfunn og miljø

Årsrapporten er bygget rundt FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs modell for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv. Modellen har seks trinn som beskriver hvordan virksomheter kan jobbe for mer ansvarlig og bærekraftig forretningspraksis. Å være god på aktsomhetsvurderinger utelukker ikke at en virksomhet har negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, men at virksomheten er åpen og ærlig om utfordringer og håndterer dette på best mulig måte i samråd med sine interessenter. Metoden for aktsomhetsvurderinger er godt egnet til å bistå virksomheter til å opptre ansvarlig gjennom å kartlegge og håndtere risiko for negative påvirkninger og skade forårsaket av egen virksomhet, i leverandørkjeden og hos forretningsforbindelser, med hensyn til grunnleggende menneskerettigheter, miljø og korrupsjon. Det vil, basert på hvor i leverandørkjeden en virksomhet befinner seg, naturlig være ulik grad av delaktighet innenfor de ulike trinnene, men enhver virksomhet har plikt til å utøve ansvarlighet innenfor de ulike trinnene. Ansvarlighet i denne forbindelse for offentlig sektor baseres i stor grad på virksomhetens egen forankring, systemer og rutiner, egne vurderinger i forhold til risiko (basert på anerkjente kilder og egen kompetanse/erfaring), oppfølging av leverandør/kontrakt, kommunikasjon med berørte parter og samarbeid/bidra/påse sammen med leverandør om forbedringer/avvikshåndtering. Alle medlemmer i Etisk handel Norge er forpliktet på prinsipperklæringen om bærekraftig forretningspraksis med bruk av aktsomhetsvurderinger. Offentlige oppdragsgivere/ virksomheter forplikter seg til å arbeide aktivt for samme mål innenfor det handlingsrommet loven til enhver tillater. I henhold til første pilar i FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) har det offentlige et juridisk ansvar for å beskytte menneskerettighetene gjennom å utføre aktsomhetsvurderinger både i egne organer, i eierskap og i offentlige anskaffelser.

Denne årsrapporten er delt inn i kapitler basert på OECDs aktsomhetsvurderingsmodell, samt hensyntar de fire fasene av anskaffelsesprosessen for offentlig sektor. Anskaffelsesprosessen består av; 1. forankring, 2. planlegging, 3. gjennomføring og 4. oppfølging. De fire fasene er beskrevet i parentes i innholdsfortegnelsen under de seks trinnene i OECDs aktsomhetsmodell.

Forord fra virksomhetsleder

Offentlige innkjøp er et viktig strategisk verktøy for bærekraftig utvikling og oppnåelse av FNs bærekraftsmål. Oslo kommune er en av landets største innkjøpere med stor innkjøpsmakt og et omfattende forbruk av varer, produkter og tjenester. Oslo kommune kjøpte inn varer og tjenester for ca. 36 milliarder kroner i 2023. Denne innkjøpsmakten innebærer også en stor forpliktelse til å ta samfunnsansvar i møte med leverandørmarkedet.

I "Hammersborgerklæringen. Det politiske grunnlaget for et byråd utgått av Høyre og Venstre 2023-2027" setter byrådet en tydelig standard for hvordan vi vil bruke kommunens innkjøpsmakt til å dra leverandørmarkedet i en grønnere og mer bærekraftig retning. Byrådet vil styrke arbeidet med Oslo som menneskerettighetsby og har ambisjoner om å gjøre Oslo til et forbilde innenfor deling, gjenbruk, ombruk og materialgjenvinning. Da må vi vurdere nye krav til gjenbruk, gjenvinning og kildesorteringsteknologi og bruke kommunens innkjøpsmakt til å skape velfungerende markeder. For å lykkes med dette er vi avhengig av at kommunen hele tiden ligger i front av utviklingen med sterke anskaffelsesmiljøer.

I 2023 ble Oslomodellen revidert, og krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv skal nå stilles i alle anskaffelser av varer og tjenester der det er høy risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter, anstendige arbeidsforhold og internasjonal humanitærrett, samt miljødelegger og korrupsjon. Dette innebærer at Oslo kommune vil følge opp leverandørene våre enda tettere.

Kommunens anskaffelsesstrategi skal sørge for en felles overordnet tenkning og atferd i kommunens virksomheter, slik at anskaffelser blir et effektivt virkemiddel i arbeidet med å gi innbyggere og næringsliv gode løsninger og tjenester i tråd med dagens og fremtidens behov. Anskaffelsesstrategien skal også legge grunnlag for at kommunens anskaffelser bidrar til å gjøre Oslo til verdens beste by.

" Oslo kommunes innkjøpsmakt innebærer en stor forpliktelse til å ta samfunnsansvar i møte med leverandørmarkedet "

Gunnar Wedde
Avdelingsdirektør, Innkjøpstjenester, UKE, Oslo kommune

Nøkkelinformasjon om virksomheten og leverandørkjeden

Nøkkelinformasjon om virksomheten

Navn på virksomheten

Oslo kommune

Adresse hovedkontor

Rådhusplassen 1, 0037 Oslo

Antall ansatte

54 147

Navn, tittel og tlf.nr. for kontaktperson for rapporten

Kjersti Koffeld, rådgiver samfunnsansvar etisk handel

E-post adresse for kontaktperson for rapporten

kjersti.koffeld@uke.oslo.kommune.no

Beskrivelse av virksomhetens struktur

Oslo kommune er en av landets største innkjøpere med stor innkjøpsmakt og et stort forbruk av varer, produkter og tjenester. Oslo kommune styres etter en parlamentarisk styringsmodell. Byrådet står ansvarlig overfor bystyret, på samme måte som regjeringen står ansvarlig overfor Stortinget. Oslo kommune har både kommunale og fylkeskommunale funksjoner. Bystyret er kommunens øverste politiske myndighet. Det består av 59 folkevalgte representanter, som velges hvert fjerde år. Bystyret ledes av ordføreren. Bystyret bestemmer hovedlinjene i utviklingen av byen og kommunens tjenester, blant annet fordelingen av pengene kommunen har til rådighet.

Oslo kommune har en desentralisert anskaffelsesmodell som innebærer at virksomhetene har selvstendig ansvar for å inngå og forvalte egne avtaler. Unntaket er sentrale rammeavtaler (samkjøpsavtaler) som dekker hele eller deler av kommunen. Utviklings- og kompetanseetaten (UKE) har ansvar for kommunens samkjøpsportefølje. UKE har en tredelt rolle som sentralt innkjøpscenter, kompetansesenter for anskaffelser, og strategisk pådriver overfor kommunens virksomheter. UKE ligger under Byrådsavdeling for finans.

Oslo kommune kjøpte inn varer og tjenester for ca. 36 milliarder i 2023. Oslo kommune kunngjorde 231 anskaffelser tom oktober 2023. Fullstendige tall for hele året kommer i løpet av mars 2024. Fordi anskaffelser er desentralisert i Oslo kommune, så er tallene under, og mye av informasjonen i denne rapporten, basert på samkjøpsavtalene som UKE forvalter. Samkjøpsavtalene besto av 95 avtaler med 192 leverandører. Se mer under kapittel 3 «Håndtering av prioritert påvirkning» for ulike krav og status.

Informasjon om anskaffelser/avtaler

Samlet verdi innkjøp av varer og tjenester i rapporteringsåret (NOK)

3 409 324 304

Totalt antall aktive anskaffelser/avtaler i rapporteringsåret

95

Oppgi antall avtaler hvor det har vært gjennomført kontraktsoppfølging under rapporteringsåret

95

Mål og fremdrift

MÅL OG FREMDRIFT I RAPPORTERINGSÅRET

1

Mål: Oslo kommune skal arbeide aktivt for at kommunens globale leverandørkjeder skal ivareta grunnleggende menneskerettigheter, ILOs kjernekonvensjoner og folkerettens regler som Norge er forpliktet av gjennom FN-vedtak.

Status: Se under trinn 3.

2

Mål: Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet skal bidra til et anstendig arbeidsliv. For å nå dette målet arbeider Oslo kommune kontinuerlig med å forebygge og bekjempe arbeidslivskriminalitet, sosial dumping og korrupsjon.

Status: Se under trinn 3.

3

Mål: Oslo kommune skal gå i bresjen for stadig mer resirkulering, gjenbruk og deling. Det skal legges til rette for størst mulig ombruk og materialgjenvinning. Kommunen skal beregne leveransens kostnad ut fra et livssyklusperspektiv. Klima- og miljøavtrykk og ressursbruk i hele levetiden - fra produksjon, forbruk og til avfallsfasen - skal i størst mulig grad inngå i beregningen, og legges føringer for hvilke løsninger som blir valgt.

Status: Se under trinn 3.

4

Mål: Alle Oslo kommunes virksomheter skal benytte standard klima- og miljøkrav til kommunens bygge- og anleggsplasser. Det er krav om minimum fossilfrie anleggsmaskiner og kjøretøy til transport av masser og avfall. Det er krav om utslippsfrie bygge-/anleggsplasser innen 2025, samt nullutslipp- og biogasskjøretøy til massetransport innen 2025.

Status: Se under trinn 3.

5

Mål: Oslo kommune skal stille miljøkrav til transport i egne anskaffelser samt skifte ut egen kjøretøy- og maskinflåte til klimavennlige alternativer.

Status: Se under trinn 3.

6

Mål: Oslo kommune skal arbeide for å fremme et mer bærekraftig kosthold, blant annet ved å redusere kjøttforbruk og redusere matsvinn. Vi skal stille krav om bærekraftig produksjon og god dyrevelferd ved innkjøp av kjøtt og animalske produkter våre anskaffelser.

Status: Se under trinn 3.

MÅL FOR KOMMENDE ÅR

1

- Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet er kosteffektiv og tillitvekkende
- Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet reduserer klimagassutslipp
- Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet bidrar til et anstendig arbeidsliv
- Oslo kommune er en bærekraftig og ansvarlig forbruker

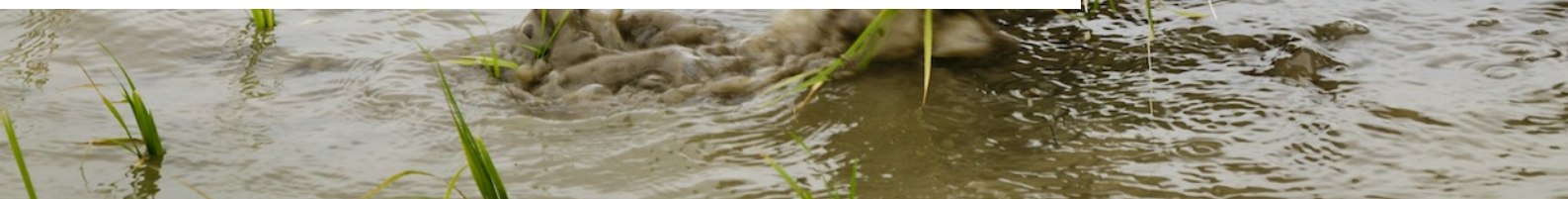
1

Forankring av ansvarlighet i virksomheten

Forankring av bærekraft i virksomheten handler om å ha relevante strategier, planer, policy og retningslinjer for aktsomhetsvurderinger i anskaffelser som er vedtatt av ledelsen.

For en offentlig virksomhet vil det bl.a. bety å ha egnede rutiner for å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter ved offentlige anskaffelser der det er risiko for brudd på slike rettigheter, i tråd med §5 i Loven om offentlige anskaffelser (LOA). Det betyr også at anskaffelsesstrategi/policy og handlingsplaner omhandler bærekraft. Sentralt i dette er virksomhetens arbeid med aktsomhetsvurderinger. Det vil bla. si å ha strategier og planer for hvordan virksomheten identifiserer og håndterer virksomhetens negative påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø i hele leverandørkjeden. Gjennom å håndtere dette på en god måte bidrar virksomheten til oppnåelse av bærekraftsmålene.

Effektive styringssystemer for implementering er en forutsetning for å lykkes. Arbeidet med aktsomhetsvurderinger, og i denne forbindelse også oppfølging av leverandørenes aktsomhetsvurderinger, bør være en integrert del av virksomhetens anskaffelsesprosess. Tydelige forventninger fra toppledelsen, samt tydelig plassering av ansvar innad i virksomheten for implementering av de ulike delene av aktsomhetsvurderinger er viktig. Alle involverte må vite hva de skal gjøre. Åpenhet om forpliktelser virksomheten har til seg selv, utfordringer de står overfor og hvordan dette håndteres, er vesentlig.

1.A Forankring: Anskaffelsesstrategi/policy for egen virksomhet

1.A.1 Lenke til offentlig tilgjengelig policy for egen virksomhet

<https://www.oslo.kommune.no/for-vare-leverandorer/krav-til-leverandorer/#gref>

1.A.2 Hvordan er anskaffelsesstrategi/policy for egen virksomhet blitt utviklet og forankret?

Oslo kommune skal etterspørre varer og tjenester som er produsert på en samfunnsansvarlig måte. I lenken over vises det til Anskaffelsesstrategien, Oslomodellens seriøsitetsbestemmelser og krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv, samt standard klima- og miljøkrav.

Oslo kommunes anskaffelsesstrategi ble vedtatt i Byrådssak 1104/17. Kommunens anskaffelsesstrategi skal sørge for en felles overordnet tenkning og atferd i kommunens virksomheter, slik at anskaffelser blir et effektivt virkemiddel i arbeidet med å gi innbyggere og næringsliv gode løsninger og tjenester i tråd med dagens og fremtidens behov. Anskaffelsesstrategien skal følges av en overordnet implementeringsplan, som skal sikre forankring og aktiv gjennomføring av anskaffelsesstrategien i byrådsavdelingene og kommunens øvrige virksomheter. I "*Hammersborgerklæringen. Det politiske grunnlaget for et byråd utgått av Høyre og Venstre 2023-2027*" setter byrådet en tydelig standard for hvordan kommunens innkjøpsmakt vil brukes til å dra leverandørmarkedet i grønnere og mer bærekraftig retning.

Den reviderte Oslomodellen ble i mai 2023 vedtatt i Byrådssak 1031/23 og trådte i kraft 1. september. Oslomodellen består av seriøsitetskrav, som skal bekjempe arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Seriøsitetskravene er kontraktskrav og gjelder i bygge-, anleggs- og tjenestekontrakter. I tillegg består Oslomodellen av krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv. Målet med kravene til aktsomhetsvurderinger er å ivareta grunnleggende menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, internasjonal humanitærrett, og å forebygge og hindre miljødeleggelse og korrupsjon i leveranser til Oslo kommune. Krav til aktsomhetsvurderinger er kontraktskrav og gjelder i alle kontrakter (i motsetning til tidligere, hvor kravene kun gjaldt varekontrakter og vareelement i andre kontrakter).

<https://www.oslo.kommune.no/politikk/byradet/byradsplattform/#gref>

<https://www.oslo.kommune.no/for-vare-leverandorer/krav-til-leverandorer/oslomodellen/#gref>

1.B Forankring: Organisering, internkommunikasjon og kompetanse

---

1.B Organisering og internkommunikasjon

1.B.1 Hvordan er arbeidet med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser for bærekraftig forretningspraksis organisert i virksomheten, og hvorfor?

Oslo kommunes anskaffelser er desentralisert; noen føringer og krav er vedtatt som standard i kommunen, mens mye av arbeidet må gjøres og vurderes ut ifra hver enkelt anskaffelse i de enkelte virksomhetene. Arbeid med veiledning knyttet til anskaffelser er plassert hos UKE v/ Innkjøpstjenester. Byrådsavdeling for finans og UKE v/ Innkjøpstjenester var involvert i utvikling av reviderte krav i Oslomodellen, herunder krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv. Byrådet vedtar felles standard krav som kommunen bruker.

Innkjøpsrådgivere og avtaleforvaltere har et ansvar for at bærekraft blir ivaretatt i anskaffelser som de har ansvar for. Mal for kontraktstrategi og internkontrollrutinen omfatter obligatoriske punkter om risikovurdering og oppfølging av bl.a. krav til aktsomhetsvurderinger i Oslomodellen. Seksjon for bærekraftig utvikling bistår med faglig støtte i anskaffelsesprosessen fra planlegging til kontraktsoppfølging. Etter at Oslomodellen ble revidert og krav til aktsomhetsvurderinger ble tatt inn, har rådgivere med ansvar for etisk handel samarbeidet tett med avtaleforvalterne i UKE for å bistå dem i leverandøroppfølging.

1.B.2 Hvordan sikres det at relevante ansatte har tilstrekkelig kompetanse til å arbeide med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser og følge opp dette hos leverandører?

Ansatte som jobber direkte med bærekraft oppfordres til kurs og deltagelse på arrangementer, og å bidra i arbeidsgrupper for deling av god praksis i Norge og internasjonalt. Fordi innkjøp er desentralisert, har UKE v/ Innkjøpstjenester en rolle som kompetansesenter for anskaffelser og som strategisk pådriver overfor kommunens virksomheter. UKE arrangerer jevnlig anskaffelsesforum, fasiliterer ulike fagnettverk, og utarbeider veiledning på intranett for alle kommunens virksomheter. Innkjøpere og avtaleforvaltere oppfordres også til å delta på eksterne arrangementer og kurs.

Etter at den reviderte Oslomodellen med krav til aktsomhetsvurderinger ble vedtatt våren 2023, har UKE brukt mye tid og ressurser på å utvikle oppdatert veiledning til Oslo kommunes virksomheter. Vi har gjennomført en rekke kurs for å heve kunnskapsnivået om metoden for aktsomhetsvurderinger og å skape trygghet hos innkjøpere og avtaleforvaltere i å bruke Oslomodellens krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv. Disse kursene har vært rettet både mot UKE og bredere for alle virksomheter. Vi har utviklet skriftlig materiell, inkludert maler for svars skjema og egenrapportering, og har komplimentert med veiledningsvideoer. Denne veiledningen er en viktig del av å operasjonalisere Oslomodellen.

1.C Planer og ressurser

1.C.1 Hvordan er virksomhetens forpliktelser til å respektere mennesker, dyr, samfunn og miljø forankret i virksomhetens strategier og handlingsplaner?

Oslo kommune har tydelige føringer i Byrådsplattform 2023-2027, i Anskaffelsesstrategi 2017, og flere byrådssaker som for eksempel den reviderte Oslomodellen (byrådssak 1031/23).

1.D Forankring: Partnerskap og samarbeid med leverandører

1.D.1 Hvordan tydeliggjør virksomheten viktigheten av ansvarlighet og bærekraft i møte med leverandørkjeden?

Oslo kommune har flere standard krav til leverandører knyttet til ansvarlighet og bærekraft, blant annet Oslomodellens krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv.
<https://www.oslo.kommune.no/for-vare-leverandorer/krav-til-leverandorer/>.

Det vurderes også særskilte krav, eller spesifikasjoner, i hver anskaffelse. Dette kan ta form av kvalifikasjonskrav, tildelingskriterier, kravspesifikasjoner og/eller kontraktskrav.

UKE v/ Innkjøpstjenester gjennomfører markedsdialog i forbindelse med anskaffelser der det er relevant. I oppstartsmøte for den enkelte anskaffelse diskuteres vesentlige punkter i kontrakten. Det er jevnlig oppfølging og dialog med leverandører. På prioriterte avtaler i kritiske faser kan det være daglig kontakt med leverandør.

1.D.2 Hvordan jobbes det med å ivareta prinsipperklæringen?

Krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv omfatter både menneske- og arbeidstakerrettigheter, miljø og korrupsjon. I avtaler for mat og drikke har vi egne kontraktskrav som omhandler dyrevelferd.

1.E Erfaringer og endringer

1.E.1 Hvilke erfaringer har virksomheten gjort seg om arbeidet med bærekraftig forretningspraksis i anskaffelser under rapporteringsåret, og hva har endret seg som et resultat av dette?

Oslo kommune har sterke føringer for å bruke anskaffelser som et virkemiddel for bærekraftige og grønne anskaffelser, og har kommet langt på mange områder. Oslomodellens seriøsitetskrav og sosiale krav ble i 2023 revidert på bakgrunn av erfaringer i markedet og endringer i rammeverk.

Den reviderte Oslomodellen ble i mai 2023 vedtatt i Byrådssak 1031/23 og trådte i kraft 1. september. Oslomodellen består av seriøsitetskrav, som skal bekjempe arbeidslivskriminalitet og sosial dumping, og består i tillegg av krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv. Krav til aktsomhetsvurderinger er kontraktskrav og gjelder i alle kontrakter, i motsetning til tidligere hvor kravene kun gjaldt varekontrakter og vareelement i andre kontrakter.

Vi får mange spørsmål fra anskaffelsesmiljøet i Oslo kommune knyttet til krav om aktsomhetsvurderinger, og vi ser at det er behov for kompetanseheving for å skape trygghet innkjøperne og avtaleforvalterne når den reviderte Oslomodellen nå operasjonaliseres. Dette vil være et fokusområde for oss i 2024. Tilbakemeldinger fra leverandører til å innføre krav til aktsomhetsvurderinger er stort sett positive; både at vi strømlinjeformer i tråd med internasjonale retningslinjer, og at det er positivt at Oslo kommune er fremoverlent på dette området. Samtidig er det også noen leverandører og bransjeforeninger som uttrykker usikkerhet rundt hvordan små- og mellomstore aktører vil kunne etterleve kravene.

Vurderinger av krav til bærekraft generelt og implementering av disse vurderes i avtaleoppfølging og vurderes og justeres ved eventuelt nye anskaffelser. Vurderingene vil være spesifikke for hver konkurranse.

2

Fastsette fokus for rapporten

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø

Kartlegging handler om å identifisere virksomhetens risiko for, og faktiske negative påvirkning eller skade på, mennesker, dyr, samfunn og miljø i leverandørkjeden.

For offentlig sektor vil det være vesentlig å foreta denne type kartlegging i flere faser av en anskaffelsesprosess. Først overordnet i planleggingsfasen og deretter i konkurransegjennomføringen. Virksomheten må i planleggingsfasen tilegne seg overordnet kunnskap om risikobildet for de aktuelle produkter/tjenester som inngår i anskaffelsen. Deretter, ut fra grad av risiko, tilpasse videre dialog, krav, kriterier og oppfølging mot aktuelle tilbydere/leverandører (konkurransegjennomføring).

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø må også inngå i kontraktsoppfølgingen for å redusere og forebygge risiko for menneske, dyr, samfunn og miljø. Det handler om å først danne seg et overordnet risikobilde, for så å prioritere mest vesentlige risikoområder for grundigere kartlegging og håndtering av funn. Hvordan virksomheten er involvert i eventuell negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, er sentralt for å avgjøre riktig respons og tiltak. Involvering av tilbydere/leverandører er sentralt i kartleggingsarbeidet, så vel som i tiltak for å håndtere utfordringene på en god måte.

2.A Kartlegging og prioritering

2.A.1 Risikokartlegging

For å identifisere risiko for mulige brudd på arbeidstakerrettigheter og miljøforhold bruker Oslo kommune først og fremst DFØs høyrisikoliste basert på rapporter og undersøkelser utarbeidet av ILO. Vi bruker også den svenske Upphandlingsmyndigheten sitt risikoverktøy, som har god oversikt over risiko knyttet til ulike produktkategorier, inkludert risiko knyttet til korrupsjon og miljøskade. I tillegg brukes andre relevante kilder, som for eksempel US Department of Labour, US State Department sine landrapporter, forskningsrapporter og rapporter fra anerkjente fagforenings- og sivilsamfunnsorganisasjoner. Vi har i tillegg dialog med ulike fagmiljøer og interesser knyttet til ulike utfordringer.

I tillegg benyttes leverandørdialog i forkant av anskaffelsen og dialog i kontraktsoppfølgingsmøter med nåværende leverandører for å få bedre innsikt i leverandørkjedene. I tillegg til egenrapportering fra leverandører, er egne erfaringer med leverandører/produksjonssteder og andre oppdragsgivere sine erfaringer og kunnskap delt i nettverk eller en-til-en møter sentralt.

For å målrette klimaarbeidet bruker Oslo kommune klimabudsjett som et styringsverktøy. Klimabudsjettet viser mål og tiltak som gjennomføres i Oslo for å kutte utslipp innenfor Oslos grenser og beskriver viktige satsinger for å nå målene i Klimastrategien.

2.A.2 Etske/sosiale krav i anskaffelsesprosessen

1

I hvilke type anskaffelser	Mobiltelefoner
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	Ja
Anvendt som kontraktvilkår	Ja

2

I hvilke type anskaffelser	Kjøp av lette kjøretøy
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Nei
Anvendt ved tildeling av kontrakt	Nei
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

3

I hvilke type anskaffelser	Ombruksplattform
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Nei
Anvendt ved tildeling av kontrakt	Nei
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

4

I hvilke type anskaffelser	Leker og formingsmateriell
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	Nei
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

I hvilke type anskaffelser	Arbeidsklær, sko og verneutstyr
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	Ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	Ja
Anvendt som kontraktsvilkår	Ja

Over er eksempler på ulike anskaffelser av varer og tjenester i 2023.

PRIORITERT NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE FOR MENNESKER, SAMFUNN OG MILJØ

Å prioritere en eller flere risikoområder på bakgrunn av alvorlighetsgrad, betyr ikke at noen risiko er viktigere enn andre, eller at virksomheter ikke gjør noen med annen risiko, men at det som har størst negativ påvirkning prioriteres først. Kartlegging og prioritering er en kontinuerlig prosess.

2.A.3 List opp virksomhetens prioriterte risiko for negativ påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Relatert tema	Geografi
Risiko for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter i produksjon av varer.	Tvangsarbeid Fagorganisering og kollektive forhandlinger Barnarbeid Diskriminering Brutal behandling Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Regulære ansettelses	Globalt

<p>Fare for arbeidslivskriminalitet, sosial dumping og annen utnyttelse av arbeidskraft i Oslo kommunes bygg, anlegg og tjenestekontrakter.</p>	<p>Tvangsarbeid Fagorganisering og kollektive forhandlinger Diskriminering Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Regulære ansettelses</p>	<p>Norge</p>
<p>Lineært forbruk har negativ påvirkning på klima og miljø som følge av klimagassutslipp, uttak av jomfruelige ressurser, energiforbruk i produksjon av nye varer, avfall og ressursforringelse.</p>	<p>Miljø Utslipp Drivhusgasser Energi Avfall Vann Materialbruk</p>	<p>Globalt</p>
<p>Miljøpåvirkning og klimagassutslipp ved bygge- og anleggsvirksomhet.</p>	<p>Miljø Utslipp Drivhusgasser Energi Materialbruk</p>	<p>Norge</p>
<p>Klimagassutslipp og lokal forurensing fra bruk, samt risiko for miljøskade og klimagassutslipp og brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter i produksjon av kjøretøy og især batterier.</p>	<p>Tvangsarbeid Barnarbeid Regulære ansettelses Marginaliserte befolkningsgrupper Miljø Energi Materialbruk</p>	<p>Globalt</p>
<p>Store indirekte klimagassutslipp fra matområdet, avskoging og tap av biologisk mangfold, uhelse/livsstilssykdommer, redusert dyrevelferd, samt risiko for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter i globale leverandørkjeder ved produksjon av mat og redusert matsikkerhet.</p>	<p>Tvangsarbeid Barnarbeid Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Miljø Dyrevelferd Utslipp Drivhusgasser Vann</p>	

BEGRUNNELSE FOR HVORFOR DISSE UTFORDRINGENE ER PRIORITERT SOM MEST VESENTLIGE FOR MENNESKER, SAMFUNN OG MILJØ

2.A.4 Beskriv prioriterte risikoområder og bakgrunn for prioriteringen av disse. Beskriv hvordan informasjon ble hentet inn, hvilke kilder som er benyttet og hvilke interessenter som er involvert/dere har snakket med. Beskriv videre også om det er identifisert områder eller tema hvor det er manglende informasjon for å danne seg et helhetlig bilde, og hvordan dere planlegger å gå frem for å få mer informasjon/håndtere dette.

Oslo kommune vurderer risikoen for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter som svært høy i mange av kommunens vareanskaffelser. Både tvangsarbeid og barnarbeid er noe av det som er påvist i utvinning av mineraler som er nødvendig i IKT-utstyr og batterier. Det er også forbundet ekstremt høy risiko for brudd på menneskerettigheter og dårlige arbeidsforhold innen kategorier som mat og drikke, medisinsk forbruksmateriell og tekstil. Disse er derfor prioritert.

Prioritert risikoområde for Oslo kommune innenfor anstendig arbeidsliv og arbeidslivskriminalitet er bygge- og anleggsbransjen og renholdsbransjen. I tillegg har vi fokus på nye avtaleområder innenfor transport. Bakgrunnen for denne prioriteringen er avdekking av omfattende arbeidslivskriminalitet i nettopp disse bransjene i Oslo kommune. Som en stor markedsaktør har Oslo kommune et stort samfunnsansvar, som kommunen er seg bevisst.

For varer og tjenester er det en prioritert risiko at fortsatt lineært forbruk vil ha store konsekvenser for og negativ påvirkning på klima og miljø. Uten omstilling til en sirkulær økonomi vil det bli krevende for kommunen å oppnå vedtatte klima- og miljømål, og være en by med et forbruk innenfor planetens bæreevne. Det er viktig med tiltak for å fremme omstillingen til et mer sirkulært forbruk.

For bygg og anlegg er det en prioritert risiko at det er betydelige klimagassutslipp og miljøbelastning fra bygge- og anleggsvirksomheten. Om lag en femtedel av de direkte klimagassutslippene i Oslo kan tilskrives bygg- og anleggsvirksomheten. I tillegg er det betydelige utslipp knyttet til materialbruken i bygg og anlegg. Det er viktig med tiltak for å kutte disse utslippene om Oslo skal nå sine klimamål.

De fleste anskaffelser av varer og tjenester innebærer transport. Av de direkte klimagassutslippene i Oslo er det over 50 prosent som kommer fra veitrafikk. Det stilles derfor krav om at varer og tjenester leveres med klimavennlige drivstoffteknologier. I tillegg eier kommunen over 1500 kjøretøy og 2000 maskiner og utstyr. Det er et prioritert område å skifte ut disse til grønne alternativer for å bidra til å kutte utslipp.

Oslo kommune anskaffer store volum av mat og drikke med høy risiko for brudd på grunnleggende menneske- og arbeidstakerrettigheter. Videre er det en prioritert risiko at det er betydelige klimagassutslipp fra kjøtt og matsvinn, dårlig dyrevelferd og miljøbelastning fra avskoging og tap av biologisk mangfold ved produksjon av mat. Oslo kommune ønsker å stimulere til bærekraftige leverandørkjeder og produksjon gjennom sine anskaffelser. Prioriterte matvarer er bananer, kaffe, egg og melk.

3

Håndtering av prioritert påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere handler om å håndtere funn fra kartleggingen på en god måte.

For offentlig sektor vil kartleggingen bl.a. innebefatte å benytte informasjon, kunnskap og dokumentasjon som leverandør innehar. Leverandør skal inneha oversikt over bl.a. risiko på land- og sektornivå og kunnskap om hvordan prioritere basert på mest vesentlig negativ påvirkning mennesker, dyr, samfunn og miljø. Dog må virksomheten selv gjøre sine innledende vurderinger på risiko og prioritering av dette.

Virksomhetens mest vesentlige negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø prioriteres først. Dette betyr ikke at annen risiko er uvesentlig eller at det ikke håndteres. Hvordan virksomheten er involvert, er sentralt for å treffe riktige tiltak. Faktisk negativ påvirkning/skade som virksomheten forårsaker eller bidrar til må stanses, forebygges og reduseres.

Virksomheter som er direkte forbundet med negativ påvirkning må bruke sin innflytelse til å få forretningsforbindelser (f.eks. leverandører) til å stanse, forebygge og redusere dette. Dette innebærer å utvikle og iverksettes planer og rutiner for å håndtere risiko, og kan kreve endringer i egne strategier, policyer og styringssystemer. Virksomheters vellykkede håndtering av negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø er et avgjørende bidrag til FNs bærekraftsmål.

3.A Stans, forebygg eller reduser (planlegging, gjennomføring og oppfølging)

3.A.1 Legg til mål, status på fremdrift, og beskriv tiltak dere har iverksatt for å håndtere virksomhetens prioriterte negative påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø.

<p>Prioritert negativ påvirkning/skade</p> <p>Overordnet mål :</p>	<p>Risiko for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter i produksjon av varer.</p> <p>Oslo kommune skal arbeide aktivt for at kommunens globale leverandørkjeder skal ivareta grunnleggende menneskerettigheter, ILOs kjernekonvensjoner og folkerettens regler som Norge er forpliktet av gjennom FN-vedtak, og kommunen skal benytte kategoristyring for å øke andel rettferdigsertifiserte produkter.</p>
<p>Status :</p>	<p>Oslo kommune vurderer risikoen for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter som høy i mange av kommunens vareanskaffelser og stiller følgelig sosiale krav i et flertall av anskaffelsene. Oslo kommune kunngjorde 231 anskaffelser tom oktober 2023, hvorav 120 har sosiale krav (30 vareanskaffelser og 90 tjeneste, bygg og anlegg), noe som vil si 50,8 prosent.</p> <p>Samkjøpsavtalene følges opp på løpende basis, samtidig som det er satt i gang ulikt samarbeid for prioriterte kategorier. Prioriterte områder er: IKT-utstyr (PCer, nettbrett, mobiler); batterier (elektriske kjøretøy og IKT); medisinsk forbruksmateriell (engangshansker); mat og drikke (frukt, grønt, råvarer); og tekstil (arbeidstøy).</p> <p>Andelen Fairtrade og rettferdig-sertifiserte produkter har økt fra 2022 til utgangen av 2023. Ved utgangen av 2023 var andelen 33,7 prosent av aktuelle matvarer, som kaffe, te, bananer, sukker og kakao, mot 27 prosent i 2022.</p>
<p>Mål i rapporteringsåret :</p>	<p>Tildelingsbrevet for 2023 slo fast følgende mål: «Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet bidrar til et anstendig arbeidsliv» og «Oslo kommune er bærekraftig og ansvarlig forbruker» med følgende resultatmål som er relevante for dette området:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gjennomført nødvendig opplæring og utarbeidet veiledning til revidert Oslomodell. - UKE har bidratt til økt forbruk av rettferdigsertifiserte produkter i aktuelle kategorier.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

- Oslomodellen med standard krav til leverandørers arbeid med menneske- og arbeidstakerrettigheter ble revidert og vedtatt i mai 2023. Den nye Oslo modellen trådte i kraft 1. september 2023. De nye kravene til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv skal benyttes i anskaffelser av varer, tjenester, bygg og anlegg over kr 500 000, der det er høy risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter, anstendige arbeidsforhold og internasjonal humanitærrett, samt miljødeleggelser og korrupsjon. Kravene forplikter Oslo kommunes leverandører til å gjøre aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper og FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter.

- Krav til aktsomhetsvurderinger består av to kravsett, A og B, og begge kravsettene består av både kvalifikasjonskrav og kontraktskrav, men kravsett B noe forenklet. Begge kravsettene består av medvirkningsplikt i oppfølging og sanksjoner.

- En dedikert gruppe bestående av rådgivere fra seksjon for bærekraftig utvikling og juridisk seksjon følger opp arbeidet med Oslo modellens krav til aktsomhetsvurderinger i UKE. Dette innebærer veiledning og kursing internt i UKE og for kommunens virksomheter. I løpet av 2023 har denne gruppen utarbeidet veiledning knyttet til metoden for aktsomhetsvurderinger og hvordan krav til aktsomhetsvurderinger skal anvendes i Oslo kommunes anskaffelser. Dette er et pågående arbeid, ettersom vi ser det er stort behov for kompetanseheving på området.

- Krav til aktsomhetsvurderinger følges opp med egenrapportering som minimum i alle samkjøpsavtaler der slike krav er stilt. Det er også jevnlig dialog med leverandørene og tett oppfølging på prioriterte områder hvor det er svært høy risiko for menneskerettighetsbrudd, og/eller der leverandører har mangelfulle systemer for arbeid i sine leverandørkjeder. Avtaler innen IKT-utstyr og tekstiler har vært spesielt prioritert i 2023 (se mer under 4.A.2). I 2023 har det også vært etterspurt rettferdigsertifiserte varer i kategorien for mat, i kaffemaskinavtalen som ble kunngjort før jul 2023 og i vaskeritjenesteavtalen (se mer under 3.B.4).

- Fagstrategi for etisk handel ble utarbeidet i 2023. Denne strategien inneholder mål og tiltak knyttet til UKEs tredelte rolle som sentralt innkjøpscenter, kompetansesenter for anskaffelser, og strategisk pådriver overfor kommunens virksomheter.

Tiltak utover krav og direkte avtaleoppfølging kan nevnes:

- Gjennom samarbeidsavtale med Sykehusinnkjøp HF og DFØ v/Statens innkjøpscenter har vi hatt felles oppfølging av felles leverandører, herunder besøk til Malaysia for oppfølging av produsenter av engangshansker

- Gjennom medlemskapet i Electronics Watch, en uavhengig overvåkingsorganisasjon av arbeidsforhold i elektronikkindustrien, har kommunen i samarbeid med andre offentlige innkjøpere etterspurt større sporbarhet fra mobiltelefonprodusenter. Dette er et langsiktig arbeid.

- Kommunen ble i 2022 med i "Low-emission vehicles programme", i regi av Electronics Watch. Samarbeid med internasjonale offentlige oppdragsgivere. Dette er et treårig prosjekt for å forbedre de sosiale og miljømessige utfordringene knyttet til produksjon av batterier og elektroniske komponenter i kjøretøy. I 2023 var vi medarrangør for leverandørdialog med bilprodusenter og

resellers.

- Deltakelse i prosjektet «Hele bilen til null» i regi av Zero oppstart august 2022 med varighet ut 2023. Prosjektet har kartlagt klimakonsekvenser, arbeidsforhold og status på sporbarhet for verdikjeden til kjøretøy og batterier.

- Deltakelse i ulike nasjonale og internasjonale nettverk og arbeidsgrupper, som ICLEI, nordisk nettverk for bærekraftige leverandørkjeder, International working group on ethical public procurement

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

I tildelingsbrev for 2024 har UKE ansvar for at «Anskaffelsesvirksomhet som bidrar til anstendig arbeidsliv» med følgende resultatmål:

- UKE skal videreutvikle veiledning til revidert Oslomodell og sørge for nødvendig opplæring av kommunens innkjøpere.
- UKE skal samle erfaringer om bruk og effekt av Oslomodellens seriøsitetsbestemmelser og krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv.
- UKE skal fortsette å styrke sitt arbeid med kontraktsoppfølging, og gjennomføre flere revisjoner av samkjøpsavtalene i egen regi.

<p>Prioritert negativ påvirkning/skade</p>	<p>Fare for arbeidslivskriminalitet, sosial dumping og annen utnyttelse av arbeidskraft i Oslo kommunes bygg, anlegg og tjenestekontrakter.</p>
<p>Overordnet mål :</p>	<p>Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet skal bidra til et anstendig arbeidsliv. For å nå dette målet arbeider Oslo kommune kontinuerlig med å forebygge og bekjempe arbeidslivskriminalitet, sosial dumping og korrupsjon. Dette inkluderer arbeid som skal forhindre utnyttelse og ekskludering av sårbar arbeidskraft. Som et ledd i dette arbeidet vedtok byrådet i 2017 Oslomodellen. I 2023 ble revidert versjon av Oslomodellen vedtatt og fra september 2023 gjelder nye bestemmelser. Oslomodellen består blant annet av en rekke seriøsitetskrav som skal brukes i kommunens bygge-, anleggs- og tjenesteanskaffelser. Oslo kommune har i relasjon til Oslomodellen et overordnet mål om at 50 prosent andel av arbeidede timer skal utføres av fagarbeidere, og at 10 prosent av alle arbeidede timer skal utføres av lærlinger. I tillegg stilles det krav om at utførelsen av kontraktsarbeidet i all hovedsak skal utføres av fast ansatte i 100 prosent stilling.</p>
<p>Status :</p>	<p>Oslo kommune benytter HMSREG i kontraktsoppfølgingen. HMSREG er kommunens system for elektronisk mannskapsoppfølging på bygge- og anleggsplasser og renholdslokasjoner. HMSREG-systemet gir oss oversikt over hvem som er på våre byggeplasser i sanntid, og muliggjør derfor oversikt og kontroll. Systemet er videreutviklet for å gi en større fleksibilitet i oppfølgingen av leverandørene og i målingen av måloppnåelsen.</p> <p>Oslo kommune er en stor markedsaktør innen flere bransjer med høy risiko for arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. For å redusere denne risikoen og bidra til bekjempelse, må Oslo kommune ha god kontroll og kontraktsoppfølging. Oslomodellen med seriøsitetskrav er kommunens viktigste våpen mot useriøse og kriminelle leverandører, og den må jevnlig revideres og oppdateres i tråd med utviklingen.</p> <p>I 2023 jobbet Oslo kommune med å oppnå målet om at 10 prosent andel av alle arbeidede timer innenfor bygg og anlegg skal utføres av lærlinger. I tillegg oppnådde Oslo kommune i underkant av 50 % fagarbeidere for oppdrag innenfor samme bransje. Da tallene kan variere etter hvilke prosjekter som til enhver tid er i gang i kommunen, fluktuerte tallene noe. Dette målet skal vi arbeide med også i 2024.</p>

Mål i rapporteringsåret :

Et av målene for 2023 var å forebygge og bekjempe korrupsjon, arbeidslivskriminalitet og sosial dumping i våre leverandørkjeder. Dette inkluderer arbeid som skal forhindre utnyttelse og ekskludering av sårbar arbeidskraft. Gjennom Oslomodellen innføres det blant annet en rekke seriøsitetskrav som standardkrav i kommunens anskaffelser. På denne måten bidrar Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet til et anstendig arbeidsliv.

For å styrke arbeidet, samarbeider Oslo kommunen med relevante kommunale aktører og ulike statlige kontrollaktører samt fagorganisasjoner.

I tildelingsbrev for 2023 fikk UKE ansvar for å bidra til at «Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet bidrar til et anstendig arbeidsliv», med følgende resultatmål: «Gjennomført nødvendig opplæring og utarbeidet veiledning til revidert Oslomodell.» Det har blitt gjennomført omfattende opplæring og veiledningsarbeid for kommunes virksomheter i de nye bestemmelsene med særlig fokus på oppfølging og bruk av HMSREG i dette arbeidet. Det har blitt utviklet hjelpemateriell via en egen Oslomodell-portal for kommunens virksomheter. Dette arbeidet videreføres også i 2024.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

- For å styrke arbeidet på arbeidslivskriminalitetsområdet ble det opprettet et nytt team for ansvarlig arbeidsliv i 2022. Teamet rommer både arbeidslivskriminalitetsområdet og området for etisk handel. I løpet av 2023 fikk teamet også ansvar for kommunens arbeid mot korrupsjon. I tillegg ble teamet styrket med flere rådgivere og det er nå 9 stillingshjemler i teamet.

- Det er utviklet bedre rapporteringsverktøy for å måle andel fagarbeidere og lærlinger innen håndverksfagene på kommunens byggeplasser. Dette gjør at kommunen kan sette inn målrettede tiltak for å bedre andelen hos enkelt virksomheter i kommunen, og kartlegge behov for kontroller og oppfølging.

- Kommunen jobber med å oppnå en stabil andel lærlinger innen håndverksfagene på kommunens byggeplasser på måltallet 10 prosent.

- På kontrollområdet er det gjennomført rundt 180 kontroller, fordelt på både kontroll av lønns- og arbeidsvilkår og stedlige kontroller.

- Det er, for å oppnå mål om optimal bruk av HMSREG, gjennomført opplæring av superbrukere og andre som er ansvarlig for HMSREG i virksomhetene.

- UKE har også gjennomført kontroller i samarbeid med Akrimisenteret sommeren 2023. Det er også gjennomført omfattende revisjon av risikoområder.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

I tildelingsbrev for 2024 har UKE ansvar for at «Anskaffelsesvirksomhet som bidrar til anstendig arbeidsliv» med følgende resultatmål:

- UKE skal videreutvikle veiledning til revidert Oslomodell og sørge for nødvendig opplæring av kommunens innkjøpere.

- UKE skal samle erfaringer om bruk og effekt av Oslomodellens seriøsitetsbestemmelser og krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv.

- UKE skal fortsette å styrke sitt arbeid med kontraktsoppfølging, og gjennomføre flere revisjoner av samkjøpsavtalene i egen regi.

UKE skal bidra til utvikling og oppfølging av Oslomodellen, inkl. HMSREG, slik at Oslo kommunes anskaffelser er et effektivt verktøy for å fremme respekt for menneskerettigheter og et seriøst og anstendig arbeidsliv.

<p>Prioritert negativ påvirkning/skade</p>	<p>Lineært forbruk har negativ påvirkning på klima og miljø som følge av klimagassutslipp, uttak av jomfruelige ressurser, energiforbruk i produksjon av nye varer, avfall og ressursforringelse.</p>
<p>Overordnet mål :</p>	<p>Oslo kommunes anskaffelsesstrategi fastslår at anskaffelser skal brukes som et kraftfullt virkemiddel for sirkulær økonomitankegang. Kommunen skal gå i bresjen for stadig mer resirkulering, gjenbruk og deling. Det skal legges til rette for størst mulig ombruk og materialgjenvinning. Kommunen skal beregne leveransens kostnad ut fra et livssyklusperspektiv. Klima- og miljøavtrykk og ressursbruk i hele levetiden – fra produksjon, forbruk og til avfallsfasen – skal i størst mulig grad inngå i beregningen, og legge føringer for hvilke løsninger som blir valgt.</p> <p>Videre er det lagt ambisiøse føringer for sirkulær økonomi og anskaffelser i en rekke styrende dokumenter. I Byrådsplattformen står det at Oslo kommune skal «bruke innkjøpsmakten til å utvide markedet for grønne og innovative løsninger». Oslo kommunes forbruksstrategi har som visjon at «Oslo reduserer sitt klima- og miljøavtrykk gjennom et bærekraftig og redusert materielt forbruk». Her er det et effektmål at «Oslo kommune har redusert materielt forbruk gjennom egne anskaffelser, og prioriterer produkter som har komponenter av gjenvunnet materiale, lang levetid, garantiordninger, reparasjonsmuligheter, returordninger og gjenvinnbarhet». I Oslo kommunes klimastrategi er det vedtatt at «Oslos bidrag til klimagassutslipp utenfor kommunen er betydelig lavere i 2030 enn i 2020».</p>
<p>Status :</p>	<p>Kommunen jobber for å oppnå et mer sirkulært forbruk av varer og tjenester. Eksisterende praksis er i hovedsak et lineært forbruk hvor det først og fremst kjøpes nytt, og hvor en vesentlig andel av det som kastes sannsynligvis kunne ha vært brukt på nytt eller nye måter.</p> <p>I 2023 har UKE jobbet med å tilrettelegge for at Oslo kommune oppnår målsetninger innenfor sirkulær økonomi gjennom samkjøpsporteføljen, som pådriver for bærekraftig forbruk og gjennom prioriterte veilednings- og rådgivningstiltak. UKE har prioritert tiltak for å gjøre sirkulære løsninger mer tilgjengelige for kommunens virksomheter. Formålet er å gjøre det enklere for virksomhetene å velge ombruk, reparasjon, redesign, forbedring og fornying av det kommunen allerede eier, fremfor nyinnkjøp.</p>

Mål i rapporteringsåret :

I tildelingsbrev for 2023 har UKE ansvar for å bidra til at «Oslo kommune er bærekraftig og ansvarlig forbruker», med følgende resultatmål:

- UKE har bidratt til at kommunens virksomheter har redusert andelen nyinnkjøp og økt andelen reparasjon, redesign, bruktkjøp eller ombruk innenfor prioriterte produktkategorier
- UKE har etablert en ombruksplattform som gjør det mulig å bytte, dele og ombruke på tvers av virksomheter

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

- UKE inngikk på slutten av 2023 en avtale om kjøp av en ombruksplattform. Ombruksplattformen har til hensikt å tilrettelegge for effektiv utnyttelse, lang levetid og gjøre det lettere å bytte og ombruke møbler og inventar mellom virksomhetene.

- UKE har i 2023 utlyst flere samkjøpsavtaler som tilrettelegger for mer sirkulært forbruk innen miljømessig prioriterte kategorier som IKT-produkter, møbler og tekstiler. Gjennom samkjøpsavtalen for kjøp av mobiltelefoner og tilleggsutstyr vil virksomhetene nå kunne selge brukte mobiltelefoner til kommunens leverandør, som etter å ha kvalitetssikret, testet og fornyet mobiltelefonene, legger disse ut for salg til Oslo kommunes virksomheter. Videre har UKE utlyst ny samkjøpsavtale for møbler og inventar til kontor, institusjon og skole, som nå også vil inkludere kjøp av brukte møbler. Leverandørens evne til å fremme salg av brukt foran nytt overfor kommunens bestillere har vært del av tildelingskriteriene. Ny samkjøpsavtale for vaskeritjenester i helsesektoren er utlyst med stor vekt på bærekraft. Blant annet konkurrerer leverandørene om gode løsninger for optimalisering av tekstilbeholdningen, reduksjon av svinn og kassering av tekstiler, og disponering av kasserte tekstiler høyest mulig i avfallshierarkiet. Videre er materialet lyocell valgt i arbeidsklær til helsesektoren, som et mindre miljøbelastende alternativ til konvensjonell bomull.

- UKE har gjennom 2023 jobbet for å redusere miljøbelastningen fra emballasje, plast og engangsprodukter gjennom flere samkjøpsavtaler. Ny samkjøpsavtale for kjøp av medisinsk forbruksmateriell og beredskapslag er utlyst, der hensynet til emballasje, plast og engangsprodukter blant annet er del av tildelingskriteriene og kontraktsvilkår. Gjennom samkjøpsavtalen for forbruksmateriell som eksempelvis rengjøringsprodukter og skolemateriell har UKE i 2023 startet et prosjekt med kommunens leverandør for å redusere miljøbelastningen fra emballasje.

- For å lykkes med arbeidet for å endre kommunens forbruksmønster er det nødvendig å bygge kultur, holdninger, atferd og arbeidsmetoder for dette. UKE satser derfor mer på brukermedvirkning og kommunikasjon. Gjennom brukermedvirkning er det avdekket at Fairphone som mobiltelefonen egner seg best til å brukes som arbeidspasstelefon. Flere av kommunens virksomheter har satt Fairphone som standard arbeidspasstelefon, og andre virksomheter har gjort større innkjøp av Fairphone for å teste den som vakttelefon.

- I 2023 ble det ansatt en prosjektmedarbeider på midler fra Klimasatsordningen, som skal bidra til å gjøre det enklere for bestillere å velge sirkulære tjenester for møbelforbruk. Dette innebærer blant annet å motivere flere bestillere i kommunen til å benytte seg av samkjøpsavtalene for rehabilitering, reparasjon og redesign av møbler. Disse avtalene ble inngått i slutten av 2022 og har i løpet av 2023 hatt en omsetning på 3,3 millioner kroner.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

I tildelingsbrev for 2024 har UKE ansvar for å bidra til at «Oslo kommune er bærekraftig og ansvarlig forbruker», med følgende resultatmål:

- UKE skal bidra til at kommunens virksomheter reduserer andelen nykjøp og øker andelen delte, lånte, eller ombrukte produkter innen prioriterte produktkategorier.
- UKE etablerer og drifter en ombruksplattform som gjør det mulig å bytte, dele, ombruke og gjenbruke på tvers av virksomheter.

<p>Prioritert negativ påvirkning/skade</p>	<p>Miljøpåvirkning og klimagassutslipp ved bygge- og anleggsvirksomhet.</p>
<p>Overordnet mål :</p>	<p>Et hovedmål for Oslos klimaarbeid er at de direkte utslippene av klimagasser skal kuttes med 95 prosent innen 2030 (fra 2009). Delmål er at Oslos klimagassutslipp i 2023 skal være redusert med 52 prosent sammenlignet med 2009. Per 2022 er utslippene redusert med 28 prosent. Det er et eget mål for bygg og anlegg i Oslos klimastrategi om at «Bygge- og anleggsvirksomheten i Oslo skal bli fossilfri, deretter utslippsfri innen 2030», og et mål om at «Oslo skal begrense utslipp knyttet til materialforbruk til bygg og anlegg». Alle Oslo kommunes virksomheter skal benytte standard klima- og miljøkrav til kommunens bygge- og anleggsplasser. Det er krav om minimum fossilfrie anleggsmaskiner og kjøretøy til transport av masser og avfall. Det er krav om utslippsfrie bygge- og anleggsplasser innen 2025, og nullutslipp- og biogasskjøretøy til massetransport innen 2025.</p>
<p>Status :</p>	<p>Om lag en femtedel av de direkte klimagassutslippene i Oslo kan tilskrives bygge- og anleggsvirksomheten. I tillegg er det betydelige utslipp knyttet til materialbruken i bygg og anlegg: For Oslo kommunes egen virksomhet utgjør utslipp fra materialbruk i våre bygg og infrastruktur anslagsvis opp mot halvparten av de indirekte klimagassutslippene og er dermed den største kilden til indirekte utslipp.</p> <p>For de direkte utslippene fra bygg og anlegg er status at det er vedtatt standard klima- og miljøkrav for Oslo kommunes anskaffelser av bygg og anlegg. I 90 av 197 anskaffelser innen tjenester, bygg og anlegg som ble gjort i perioden 1.1.23 - 31.10.23 ble det stilt sosiale krav til vare-elementet i anskaffelsen.</p>

Mål i rapporteringsåret :

Det var ikke noe tallfestet mål for klimakutt fra bygg og anlegg i 2023.

En målsetning for 2023 var at alle virksomheter skal benytte standard klima- og miljøkrav til kommunens bygge- og anleggsplasser (byrådssak 1091/19). Status for 2023 var 90 prosent. Viktige oppdrag var å utvikle en arbeidsmetodikk for effektiv og enhetlig oppfølging av standard klima- og miljøkrav. Dette arbeidet er påbegynt, men ikke ferdig. Det ble satt et nytt tallfestet mål for å kutte Oslo kommunes klimagassutslipp fra bygg og anlegg i klimabudsjettet for 2023. Blant annet skal Oslo kommune kutte utslipp fra materialer i egne anskaffelser av bygg med 30 prosent. Arbeidet for å følge opp dette er påstartet, første rapportering skjer i 2024. Oslobygg vil ha en sentral rolle i dette.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

- Byggherrevirksomheter i kommunen har stilt klima- og miljøkrav i relevante anskaffelser av bygg og anlegg. I hovedsak krav til fossilfrie og utslippsfri anleggsplass og transport.
- Noen virksomheter har stilt andre klima- og miljøkrav f.eks. til materialer, men det er ikke noen felles føringer for dette ennå.
- Oslo kommune inngikk i 2022 avtale med OneClick LCA om verktøy for å beregne klimagassutslipp fra materialbruk i bygg. Oslobygg, Bymiljøetaten, Oslo Havn og Fornebubanen har tatt i bruk verktøyet.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

For 2023 var det et delmål at utslippene i Oslo kommune skulle være kuttet med 52 prosent. Tallene for 2023 er ikke klare ennå, men vi er ikke i rute til å nå dette delmålet og det er behov for flere tiltak ifølge klimabudsjettet for 2023. Det er fortsatt behov for å følge opp krav til kommunens bygge- og anleggsarbeid. Det er behov for å følge opp og samordne innsats på å kutte utslipp fra materialbruk i bygg og anlegg. Det er satt i gang et arbeid på dette og dette vil også være mål som jobbes med i 2024.

Det er et mål at alle kommunens byggherrevirksomheter skal benytte standardkravene. I 2023 benyttet 90 prosent av de relevante bygg- og anleggsanskaffelsene seg av standardkravene.

<p>Prioritert negativ påvirkning/skade</p>	<p>Klimagassutslipp og lokal forurensing fra bruk, samt risiko for miljøskade og klimagassutslipp og brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter i produksjon av kjøretøy og især batterier.</p>
<p>Overordnet mål :</p>	<p>Byrådet har i anskaffelsesstrategien og klimastrategien vedtatt at anskaffelser skal benyttes som et strategisk virkemiddel innenfor klima- og miljøområdet. Kommunen skal stille miljøkrav til transport i egne anskaffelser, samt skifte ut egen kjøretøy- og maskinflåte til klimavennlige alternativer.</p>
<p>Status :</p>	<p>Over halvparten av Oslo kommunes direkte klimagassutslipp kommer fra veitransport og anleggsmaskiner. Kommunen har derfor et stort fokus på å stille miljøkrav i alle anskaffelser slik at leverandører og kommunens egen flåte omstilles til nullutslipp og biogass.</p>
<p>Mål i rapporteringsåret :</p>	<p>Andelen vare- og tjenesteanskaffelser hvor det stilles miljøkrav til transport skal være 100 prosent.</p>

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

- I 2023 ble det ansatt tre nye personer for å arbeide med klima- og miljøhensyn innenfor mobilitet og transportområdet. Arbeidsområder vil være tiltak for å redusere transport på varekontrakter, oppfølgingsmetodikk for miljøkrav og utskiftning til nullutslipp og økt deling for kommunens egen kjøretøy- og maskinflåte.

- I 2023 har Oslo kommune deltatt i prosjektene "Hele bilen til null" i regi av ZERO og "Low emission vehicles programme" i regi av Electronics Watch (også omtalt under fagområde: Etisk handel). «Hele bilen til null» prosjektet i regi av Zero ble ferdigstilt høsten 2023. Begge prosjektene har til formål å styrke arbeidet med bærekraftige batterier. Oslo kommune har blitt med i prosjektene for å øke kunnskapsnivået og for å kunne iverksette tiltak for å redusere utslipp og redusere risiko for brudd på menneskerettigheter.

- For å oppnå en raskere utskiftning av egne utslippsfrie maskiner og kjøretøy og øke graden av deling, har UKE forberedt en handlingsplan for byrådet om hvordan kommunen kan arbeide med dette fram mot 2025. Handlingsplanen med saksnummer 23/201197-1 ble vedtatt i byrådet 07.09.2023.

- Kommunen har stilt krav i relevante anskaffelser som inneholder transport. Innkjøpsmiljøet i UKE har bistått virksomheter som har hatt behov for veiledning på dette området.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Innenfor transportområdet skal det fortsatt arbeides med at andelen nye, relevante vare- og tjenesteanskaffelser der det er stilt krav til klimanøytral transport skal være 100 prosent.

Delta aktivt i prosjektene på bærekraftige batterier og vurderer egnede tiltak for å redusere klimagassutslipp og risiko for menneskerettighetsbrudd.

Arbeide med implementering av tiltak i vedtatt 2025-handlingsplan (se over).

<p>Prioritert negativ påvirkning/skade</p>	<p>Store indirekte klimagassutslipp fra matområdet, avskoging og tap av biologisk mangfold, uhelse/livsstilssykdommer, redusert dyrevelferd, samt risiko for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter i globale leverandørkjeder ved produksjon av mat og redusert matsikkerhet.</p>
<p>Overordnet mål :</p>	<p>I 2023 vedtok byrådet en handlingsplan for bærekraftig sunn og mer plantebasert mat i Oslo kommune, Byrådssak 1086/23. Hovedmålet er at Oslo kommunes matforbruk skal bidra til god folkehelse og dyrevelferd, samtidig som indirekte klimagassutslipp og negative konsekvenser for miljø og samfunn betydelig reduseres.</p>
<p>Status :</p>	<p>UKE har bidratt til å utvikle målemetoder for reduksjon av Oslo kommunes kjøttforbruk og forbruksbaserte utslipp fra matområdet. Det ble utviklet indikatorer på mat som inngår i kommunens nye styringssystem for indirekte klimagassutslipp. I 2023 var Oslo innkjøpsandel av økologiske matvarer på 8,12 prosent for hele kommunen. Andelen Fairtrade og rettferdig-sertifiserte produkter har økt i løpet av 2023. Ved utgangen av 2023 var andelen 33,7 prosent av aktuelle matvarer, som kaffe, te, bananer, sukker og kakao.</p> <p>UKE skal bidra til å redusere kommunens kjøttforbruk og matsvinn. Et viktig tiltak var å innføre et digitalt menyplanleggingsverktøy for å legge til rette for et bærekraftig, ernæringsmessig og økonomisk mattilbud i barnehager, der plantebaserte råvarer prioriteres. Videre skulle UKE bidra til økt forbruk av rettferdigsertifiserte produkter i aktuelle kategorier.</p>

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

- Handlingsplan for sunn, bærekraftig og mer plantebasert mat i Oslo kommune ble vedtatt av Byrådet i september (Byrådssak 1086/23). Handlingsplanen blir fulgt opp og arbeidet blir koordinert av UKE, med medvirkning fra faggruppen for bærekraftig og sunn mat. Faggruppen består av fagpersoner fra 7 ulike virksomheter og i 2023 ble det gjennomført en rekke arbeidsmøter og fagsamlinger.
- Veiledning til virksomhetene er et viktig tiltak for å styrke implementering av handlingsplanen og øke kompetansen om sunn og bærekraftig mat. I den forbindelse ble det arrangert en matkonferanse og et nettverksmøte på tvers av kommunens sektorer.
- I perioden 2022/2023 ble det inngått 5 nye samkjøpsavtaler for mat og drikke. I alle avtalene ble det stilt sosiale krav og krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv for å sikre ansvarlige leverandørkjeder og respekt for grunnleggende menneske- og arbeidstakerrettigheter. Kravene har blitt fulgt opp som et ledd i avtaleoppfølgingen for mat og drikke.
- De nye samkjøpsavtalene har flere sesongbaserte og plantebaserte varer, samt økologiske og etiske og rettferdig handel-produserte varer i sitt sortiment. For å øke økologiandelen og andelen etisk- og rettferdigproduserte produkter, har Oslo kommune tatt i bruk kategori- og sortimentstyring. Dette innebærer at virksomhetene i Oslo kommune kun kan kjøpe økologisk merkede egg, melk, bananer og kaffe i nettbutikkene. Bananer og kaffe er høyrisikoprodukter og er i tillegg merket Fairtrade.
- Oslo kommune stiller krav til bærekraftig produksjon og god dyrevelferd ved kommunale innkjøp av kjøtt og animalske produkter i sine matanskaffelser.
- Oslo kommune stilte krav til at leverandør på avtalen for mindre husholdninger har et menyplanleggingsverktøy for å legge til rette for bærekraftig, ernæringsmessig og økonomisk mattilbud til barn og unge der plantebaserte råvarer prioriteres. Menyplanleggingsverktøyet ble innført i 2023 og alle barnehagene har fått tilbud om opplæring og veiledning.
- Som Fairtrade-hovedstad har Oslo kommune bidratt til å øke kunnskapen om Fairtrade og etisk og rettferdig handel blant innbyggerne. Fairtrade-hovedstaden Oslo deltok på Oslo Vegetarfestival, hvor fokus var ansvarlig arbeidsliv og respekt for grunnleggende menneskerettigheter ved produksjon av bananer og kaffe. I tillegg ble det gjennomført en informasjonskampanje i samarbeid med Fairtrade Norge og Bergen kommune, med oppfordring om å velge Fairtrade-merkede produkter når man kan.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

I Oslo kommunes tildelingsbrev til UKE for 2024 opprettholdes målet om at Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet skal redusere klimagassutslipp.

I 2024 vil det være fokus å etterleve klima- og miljøkrav i anskaffelser og målet om reduksjon i kommunens kjøttforbruk og matsvinn videreføres. Arbeidet med innføring av menyplanleggingsverktøyet og opplæringstilbud til kommunens barnehager. UKE skal bidra til økt forbruk av rettferdigsertifiserte produkter i aktuelle kategorier også kommende rapporteringsår.

ANDRE TILTAK FOR Å HÅNDTERE NEGATIV PÅVIRKNING

Beskriv virksomhetens generelle tiltak for å stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning knyttet til anskaffelser, også i leverandørkjeden.

3.B.1 Reduksjon av natur- og miljøpåvirkning

Se spesielt tiltak over knyttet til arbeid med sirkulær økonomi, bærekraftig mat, utslippsfrie bygge og anleggsplasser og klimavennlige løsninger.

3.B.2 Reduksjon av klimagassutslipp

Se spesielt tiltak over knyttet til UKE arbeid med bærekraftig mat, utslippsfrie bygge- og anleggsplasser og klimavennlige transportløsninger. Det stilles miljøkrav til transport i alle kontraktene på samkjøp, der hvor dette er relevant. Kravene bidrar til at leverandører og underleverandører tar i bruk klimavennlige transportløsninger. I 2023 har UKE stilt krav om at sisteleddet av transporten på nye samkjøpsavtaler utelukkende skal gjøre med nullutslipps- eller biogasskjøretøy. Slike tiltak bidrar til at UKE ligger godt an til å nå 2025-målet om nullutslipp eller biogass for leveranser av varer og tjenester.

Klimaetaten i Oslo kommune ble opprettet 1. juli 2016, og er en fagetat som har ansvar for oppfølging av Klimastrategi for Oslo 2020-2030, og forvaltning av Klima- og energifondet. Noen av Klimaetatens oppgaver:

- Oppfølging av Klimastrategi 2020–2030, som har som overordnet mål at klimagassutslippene skal reduseres med 95 prosent innen 2030.
- Utarbeide det faglige grunnlaget for klimabudsjettet, som er Oslo kommunes sentrale verktøy for klimastyring.
- Koordinere arbeidet med klimatilpasning slik at Oslo blir klimarobust.
- Drive aktiv klimakommunikasjon for å inspirere til klimavennlig atferdsendring, blant annet gjennom nettsiden KlimaOslo og i sosiale medier.
- Ansvarlig for «Klimaløftet i Osloskolen» sammen med Utdanningsetaten, som gjør at skoler i Oslo får besøk av klimapiloter med aktuelle klima- og miljøforedrag. I tillegg har vi utviklet undervisningsportalen www.klimaskolen.no hvor lærere får tilgang på kvalitetssikrede undervisningsopplegg.
- Være sekretariat for næringslivsnettverket Næring for Klima som motiverer, deler kunnskap og er pådrivere for klimaløsningene i næringslivet. Nettverket har over 100 medlemsbedrifter.
- Ansvar for det internasjonale prosjektet for utslippsfrie anleggsplasser og klimavennlige materialer i C40 (C40 Clean Construction Initiative)

Se mer: <https://www.oslo.kommune.no/etater-foretak-og-ombud/klimaetaten/#gref>

3.B.3 Tilpasning av egen innkjøpspraksis (sourcing)

I anskaffelsene utarbeides en kontraktstrategi som har med punkter tilknyttet samfunnsansvar som alltid skal vurderes. Seksjon for bærekraftig utvikling bistår inn i samkjøpsavtaler og andre virksomheters anskaffelser. Vi har oppstartsmøter hvor vi prioriterer hvilke tiltak som skal settes inn og samarbeider med avtaleforvaltere for økt fokus og kompetanse på samfunnsansvar.

Kommunen jobber med sirkulær økonomi i vår innkjøpspraksis både for å redusere egen miljøpåvirkning, og for å benytte innkjøpsmakten for å stimulere til utvikling og bruk av mindre miljøbelastende løsninger i leverandørmarkedet. Kommunens anskaffelsesstrategi sier at kommunen skal gå i bresjen for stadig mer resirkulering, gjenbruk og deling, og at det skal legges til rette for størst mulig ombruk og materialgjenvinning.

Oslo kommune utarbeider og vedtar byrådssaker for å sikre fellesføringer i Oslo kommune, og bl.a. at anskaffelser har et minimumsnivå. Oslomodellens seriøstetsbestemmelser og krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv er eksempel på føringer som er vedtatt som byrådssak. For eksempel må innkjøper gjøre en risikovurdering på om det risiko for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter i leverandørkjeden ved innkjøp av varer og tjenester. Dersom det foreligger høy risiko, skal man benytte krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv. Det er også vedtatt føringer om at kommunen skal stille miljøkrav til transport i egne anskaffelser, og stille krav til bærekraftig produksjon av mat som eksempler.

3.B.4 Valg av produkter og sertifiseringer

Tredjepartssertifiseringer som miljømerking er et viktig tiltak på kategorier som for eksempel møbler, IKT-produkter og forbruksmateriell. I 2023 inngikk UKE ny samkjøpsavtale for mobiltelefoner hvor reparasjon, ombruk og etisk handel ble vektet med 50 prosent i tildelingskriteriene. UKE inngikk også ny samkjøpsavtale for arbeidsklær og sko hvor leverandørens egnethet for samarbeid om sirkulær økonomi og merkeordninger for bærekraft ble vektet med 25 prosent i tildelingskriteriene.

Oslo kommune ønsker også å fremme etisk og rettferdig handel ved å etterspørre Fairtrade eller tilsvarende tredjepartssertifiseringer, innenfor rammen av lov og forskrift om offentlige anskaffelser. I tillegg benyttes kategori- og sortimentstyring for å øke andelen Fairtrade- og rettferdigsertifiserte produkter på samkjøpsavtalene for mat og drikke. Dette virkemiddelet benyttes også for å øke andelen av økologiske varer og innebærer at virksomheten kun kan kjøpe økologiske egg, melk, kaffe og bananer. Kaffe og bananer er i tillegg merket Fairtrade. I 2023 var innkjøpsandelen av økologiske matvarer på 8,12 prosent for hele Oslo kommune. Andelen Fairtrade og rettferdigsertifiserte produkter har økt i løpet av 2023. Ved utgangen av 2023 var andelen 33,7 prosent av aktuelle matvarer som kaffe, te, bananer, sukker og kakao.

Fairphone ble tatt inn på samkjøpsavtalen for mobiltelefoner i 2022 og ble brukertestet med kommunens virksomheter i 2023. Flere virksomheter har tatt telefonen i bruk, og noen virksomheter har valgt den som standard arbeidsplasstelefon, slik som Utviklings- og kompetanseetaten, Klimaetaten og Gravplassetaten. Mobiltelefonen benytter Fairtrade-sertifisert gull og mer rettferdig litium i egen produksjon

---

3.B.5 Støtte aktivt opp om fri fagorganisering og kollektive forhandlinger, eller der lovverket ikke tillater dette, støtte aktivt opp om andre former for demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon

Krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv innebærer krav til arbeid med fri fagorganisering og kollektive forhandlinger. I anskaffelse av arbeidstøy ble det stilt spesifikt krav til arbeid med sosial dialog på fabrikk. Denne avtalen hadde oppstart januar 2023. Vi har i løpet av 2023 fulgt opp dette kravet særskilt i vår dialog med leverandør, og opplever at de følger opp i sin leverandørkjede.

3.B.6 Bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser i egen virksomhet og leverandørkjeden

Oslo kommune skal ha nulltoleranse mot korrupsjon og korrupsjonslignende forhold. Slike forhold skal ikke forekomme verken hos kommunens ansatte, politikere, leverandører eller samarbeidspartnere. Oslo kommune har i lang tid hatt egne etiske regler for ansatte i kommunen. Man arbeider jevnlig med etiske dilemmaer og har utarbeidet et hefte med fremstilling av de etiske reglene. I tillegg er det etablert flere systemtiltak som skal forebygge korrupsjon, som for eksempel felles fakturasentral, elektronisk fakturabehandling, elektronisk kontraktoppfølgingsverktøy m.m. Det er også etablert en egen varslingskanal hvor man kan varsle om korrupsjon, misligheter og andre lovbrudd. I Oslomodellen er korrupsjon ett av elementene leverandørene skal vurdere når de skal gjøre aktsomhetsvurderinger. Dette ble tatt inn da Oslomodellen ble revidert i 2023.

I desember 2023 ble «Oslo kommunes overordnede tiltaksplan mot korrupsjon 2024– 2027» vedtatt. Tiltaksplanen inneholder tre tiltak på overordnet nivå. Disse handler om at kommunen skal ha systemer og styringsverktøy som effektivt understøtter arbeidet mot korrupsjon og korrupsjonslignende forhold, bevissthet og kompetanse hos kommunens ansatte og politikere til å forebygge, identifisere og håndtere korrupsjonsrisiko, og at Oslo kommune jobber systematisk for å følge opp korrupsjon og korrupsjonslignende hendelser. Tiltakene skal bidra til at kommunen jobber aktivt i alle deler av organisasjonen for å forhindre og bekjempe korrupsjon og korrupsjonslignende hendelser.

Ett av tiltakene i tiltaksplanen er å publisere en leverandøroversikt med oversikt over alle leverandører som har fakturert Oslo kommune med en verdi over 100 000 kr per år. Leverandøroversikten skal publiseres på Oslo kommunes internettside, inneholde navn på leverandører, navn på virksomheten som har kjøpt varer og tjenester samt påløpt verdi i forrige kalenderår. Oversikten oppdateres i januar hvert år. Tiltaket har som mål å øke åpenheten og ansvarlighet i forbindelse med kommunens avtaleforhold, fremme rettferdig konkurranse og legge til rette for bedre kommunikasjon med våre interessenter. Oversikten publiseres i løpet av februar 2024.

3.B.7 Annen relevant informasjon for hvordan dere arbeider med å redusere, forhindre og håndtere negativ innvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø.

Byrådsplattformen (2023- 2027) gir et godt innblikk i de politiske ambisjonene for å bruke kommunens innkjøpsmakt til å dra leverandørmarkedet i en grønnere og mer bærekraftig retning.

4

Overvåking av gjennomføring og resultater

Overvåkning av gjennomføring og resultater handler om å måle effekten av systematikken og eget arbeid i hvert trinn i aktsomhetsvurderingene, og viser hvorvidt virksomheten gjør gode aktsomhetsvurderinger ved anskaffelser og i kontraktsoppfølging.

Virksomheten må ha systematikk og rutiner på plass for å kunne fange opp og kritisk vurdere egne konklusjoner, prioriteringer og tiltak som er gjort som en del av aktsomhetsvurderinger. Eksempelvis: Er kartlegging og prioritering av mest negativ påvirkning gjort på en faglig god og troverdig måte, og som reflekterer de faktiske forholdene? Virker tiltakene for å stanse, forebygge og/eller redusere virksomhetens negative påvirkning/skade etter hensikten? Er skade gjenopprettet der det er relevant? Dette kan gjelde tiltak virksomheten gjør selv og som utføres av eller i samarbeid med andre (f.eks leverandører).

Erfaringene virksomheten gjør seg med arbeidet med aktsomhetsvurderinger ved anskaffelser og i kontraktsoppfølging brukes for å forbedre prosesser og resultater i fremtiden.

4.A Overvåke og evaluere (oppfølging)

4.A.1 Beskriv hvem som har ansvar for å overvåke effekten av tiltak iverksatt for å håndtere virksomhetens vesentlige risiko for skade/negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø i forbindelse med anskaffelser, og hvordan overvåkingen gjennomføres i praksis.

Oslo kommune har en desentralisert anskaffelsesfunksjon noe som innebærer at virksomhetene har selvstendig ansvar for å inngå og forvalte egne avtaler. Unntaket er sentrale samkjøpsavtaler som dekker hele eller deler av kommunen, og UKE har ansvar for kommunens samkjøpsportefølje. Dette innebærer å følge opp avtalene på overordnet nivå, med særlig vekt på bærekraft i prioriterte samkjøpsavtaler, og å overvåke effekten av tiltak, herunder effekten av Osломodellen. I tildelingsbrevet 2024 til UKE fra byrådsavdeling for finans har UKE fått særskilt ansvar for å samle erfaringer om bruk og effekt av Osломodellens seriøsitetsbestemmelser og krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv.

UKE og andre etater leverer årsberetning for sitt arbeid årlig til byrådet. UKE sitter med data for analyse av kommunens innkjøp, og oversikt over krav som stilles i kommunen når det gjelder miljø, arbeidsliv med mer. UKE har siden 2021 deltatt i FOU-prosjekt for å utvikle et verktøy for klimamåling av kommunens innkjøp. Formålet med prosjektet er å automatisere analyse av klimafotavtrykket i scope 1, 2 og 3 basert på fakturadata for å gjøre det enklere å måle effekter og prioritere tiltak.

Klimagassutslippene i Oslo skal være 95 prosent lavere i 2030 enn i 2009. For å målrette klimaarbeidet bruker Oslo kommune klimabudsjett som et styringsverktøy. Klimabudsjettet viser mål og tiltak som gjennomføres i Oslo for å kutte utslipp innenfor Oslos grenser og beskriver viktige satsinger for å nå målene i Klimastrategien. Ansvar for gjennomføring av tiltak og virkemidler fordeles på de kommunale virksomhetene og innebærer rapporteringskrav på lik linje med virksomhetenes økonomiske rapportering. Klimabudsjettet legges fram for hele økonomiplanperioden 2023-2026.

4.A.2 Hvor mange leverandører har vært gjenstand for kontraktsoppfølging knyttet til bærekraft, inkludert etiske- og sosiale krav, i rapporteringsåret (gjelder avtaler inngått i rapporteringsåret og avtaler inngått tidligere år)?

Etisk handel og krav til aktsomhetsvurderinger:

UKE gjør jevnlig risikovurderinger av avtaleområdene for samkjøpsavtalene, og gjør en prioritering av hvilke avtaler vi følger opp tettest. Som et minimum krever vi at alle leverandører på samkjøpsavtaler hvor det er stilt krav til aktsomhetsvurderinger og sosiale krav, skal levere egenrapportering knyttet til etisk handel og aktsomhetsvurderinger. Alle avtaler hvor slike krav er stilt er fulgt opp på denne måten i 2023.

Avtaler med høy prioritet følger vi opp tettere. I 2023 har vi særlig fulgt tett opp avtalene innenfor mat og drikke, IKT, tekstil og medisinsk forbruksmateriell. Innenfor alle disse avtaleområdene har vi hatt jevnlig dialog med leverandør for å følge opp hvordan de jobber med aktsomhetsvurderinger, sporbarhet i leverandørkjeden og andre sosiale kontraktsvilkår (eks konfliktmineraler, sosial dialog).

Oslo kommune v/ UKE og Sykehusinnkjøp HF samarbeidet tett med å utvikle tildelingskriterier innen etisk handel i anskaffelsen av mobiler som begge gjennomførte i 2023. Samme leverandør vant anbudet for både Oslo kommune og Sykehusinnkjøp HF. I kontraktsoppfølgingen samarbeider vi om oppfølging av avtalen. Det har blitt gjennomført møte med produsentleddet Apple i et forsøk på å få mer innsikt i deres leverandørkjeder. Hverken Sykehusinnkjøp HF eller Oslo kommune har fått informasjonen vi har etterspurt, og vi har derfor sendt en felles henvendelse sammen med andre medlemmer i Electronics Watch til Apple og bedt om innsikt i leverandørkjeden deres. Vi har foreløpig ikke fått noe svar på henvendelsen.

I 2023 ble det ansatt en rådgiver som skal ha særskilt ansvar for avtaleoppfølging knyttet til etisk handel og krav til aktsomhetsvurderinger. En del av dette arbeidet innebærer å utvikle metodikk for gjennomføring av revisjoner og dokumentgjennomgang i egen regi, heller enn at dette gjennomføres av tredjepart. Dette vil gi oss større mulighet til å dele informasjon med andre offentlige oppdragsgivere. Vi har lagt en plan for hvilke samkjøpsavtaler som skal revideres de neste to årene.

Arbeidslivskriminalitet:

Det har blitt gjennomført kontroller og revisjoner tilknyttet til seriøstetsbestemmelsene som regulerer

---

arbeidslivskriminalitet på kommunens byggeplasser og renholdskontrakter. I 2023 gjennomførte UKE 194 tilstedekontroller. Antallet forventes å øke i 2024.

Risikovurdering legges til grunn for planlegging av avtaleoppfølgingsaktiviteter. UKE har hatt ansvar for kontroll og oppfølging av samkjøpsavtaler på et overordnet nivå. I 2023 ble det gjennomført revisjon av blant annet samkjøpsavtaler for håndverkertjenester (tømrer) og renhold. I tillegg ble det gjennomført en rekke stedlige kontroller samt seriøsitetkontroller (kontroll av lønns- og arbeidsvilkår). Målet er å videreutvikle egen metodikk for gjennomføring av revisjoner, slik at flere sentrale samkjøpsområder kan revideres i løpet av 2024.

Sirkulær økonomi:

For flere av kommunens samkjøpsavtaler er det stilt krav til at leverandørene samarbeider med kommunen om sirkulær økonomi. I 2023 har UKE blant annet jobbet med reparasjonslogistikk med leverandør av arbeidsklær, sko og verneutstyr. Videre har vi arbeidet opp mot leverandørene av forbruksmateriell og av medisinsk forbruksmateriell med ulike prosjekter for å redusere bruk av plast og emballasje. Leverandørene følges også opp når det gjelder å fremme salg av blant annet miljømerkede produkter, basert på omsetningsstatistikk i tertialrapportene. I noen samkjøpsavtaler har det vært spesielt høyt fokus på kontraktsoppfølging, slik som for reparasjon og redesign av møbler. Tjenesteområdet er nytt for kommunens bestillere, og for å oppnå en mer inngående forståelse av leverandørenes tilgjengelige tjenester og kapasitet gjennomførte UKE tidlige befaringer hos hver enkelt av håndverkerbedriftene. Dette har gjort det mulig å jobbe mer aktivt og målrettet med å koble bestilleres behov med relevante tjenester.

Dyrevelferd:

Oslo kommune har stilt krav til dyrevelferd i aktuelle avtaler, i hovedsak innen mat- og drikkeavtaler. Det stilles blant annet krav til å fase ut hurtigvoksende kyllingraser, og å tilby bedre vilkår enn det som fremgår av minimumskravene i gjeldende regelverk for storfe, svin og kylling. Leverandørene plikter å dokumentere hvordan de jobber med tematikken. UKE har aktivt fulgt opp krav til bedre dyrevelferd i alle aktuelle avtaler i 2023.

4.A.3 Er det i rapporteringsåret identifisert avvik fra de etiske- og sosiale kravene hos aktører i leverandørkjeden? Faktiske negative konsekvenser for mennesker, dyr, samfunn og miljø omfattes. Manglende åpenhet om leverandørkjede og manglende bærekraftspolicy kan også være vanlige avvik. Hvis ja: Angi type avvik, hvor i leverandørkjeden avvikene er identifisert, tiltak iverksatt for å rette avvikene, samt status.

1

Type avvik (barnarbeid, HMS, lønn, arbeidstid etc)	Mangel på sporbarhet og åpenhet.
Hvor i leverandørkjeden?	Fra leverandør, importør og produsent
Tiltak iverksatt for å rette avvik	Krav om forbedring til leverandører og Oslo kommune har inngått samarbeid for å få mer åpenhet i enkelte bransjer f.eks. IKT-industrien og batterier til elektriske kjøretøy.
Status	Enkelte forbedringer, men dette er et langsiktig arbeid som vil ta lang tid.

Type avvik (barnearbeid, HMS, lønn, arbeidstid etc)	Bruk av konfliktmineraler i IKTindustrien og brudd på arbeidstakerrettigheter i sammenstilling av IKTprodukter.
Hvor i leverandørkjeden?	Råvareuttak og hos produsenter i sammenstilling av produkter
Tiltak iverksatt for å rette avvik	<p>Dette er snakk om systematiske brudd på menneskerettigheter i en hel bransje, og ikke noe Oslo kommune kan rette opp i med tiltak alene. Vi satser derfor på samarbeid med andre Europeiske offentlige oppdragsgivere gjennom Electronics Watch og i Norge sammen med Statens Innkjøpscenter og Sykehusinnkjøp, samt leverandørmarkedet. Arbeid med sirkulært, bærekraftig forbruk av IKT-utstyr i kommunen. Innføring av Fairphone</p>
Status	<p>Nye avtaler på mobiltelefoner ble inngått i 2023, hvor sirkulær økonomi ble vektlagt i konkurransen og i avtaleoppfølging. Utrulling av Fairphone pågår, samtidig som det jobbes med sirkulært forbruk av IKT-utstyr. Flere samarbeidsmøter både nasjonalt og internasjonalt.</p>

5

Kommunikasjon av hvordan negativ påvirkning/skade er håndtert

Forutsetningen for god ekstern kommunikasjon om arbeidet knyttet til virksomheters aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis er at den bygger på konkrete aktiviteter og resultater. Det vil si ekstern kommunikasjon av policyer, strategier, retningslinjer, prosesser og aktiviteter knyttet til å identifisere og håndtere virksomhetens faktiske og potensielle negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, inkludert funn og effekt og resultater av tiltakene/aktivitetene.

5.A Kommunisere eksternt (oppfølging)

5.A.1 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer offentlig rundt eget arbeid med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser, kartlegging og håndtering av negativ påvirkning/skade

Oslo kommune har informasjon til leverandører på sine nettsider, samt gjennom eksterne samarbeidspartnere og eksterne rapporter til Etisk handel Norge og Global Compact.

- Oslo kommune sine nettsider: www.oslo.kommune.no
- Procura+: <https://procuraplus.org/public-authorities/oslo/>
- GLCN: <https://gln-on-sp.org/cities/oslo/>
- Rapport Global Compact: <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/participants/43431-The-City-of-Oslo>
- Etisk handel Norge: <https://etiskhandel.no/medlemmenes-arsrapporter/>

Mediedekning i forbindelse med lansering av Oslomodellen:

<https://www.adressa.no/nyheter/innenriks/i/GMq52J/oslo-kommune-skjerper-kravene-for-bygg-og-anleggsbransjen>

<https://www.anbud365.no/bransjer/bygg-og-anlegg/knallharde-oslo-krav-i-kampen-mot-useriose-blir-endatoffere/>

<https://aktuelt.oslo.kommune.no/byr%C3%A5det-lanserer-ny-oslomodel>

6

Gjenoppretting der dette er påkrevd

Når en virksomhet har identifisert at den har forårsaket eller bidratt til skade på mennesker, dyr, samfunn eller miljø, håndteres skaden gjennom å sørge for eller samarbeide om gjenoppretting.

Gjenoppretting kan innebære økonomisk erstatning eller kompensasjon, en offentlig beklagelse, eller at skaden på annet vis rettes opp. Det handler også om å sørge for, eller samarbeide om, tilgang til klageordninger for arbeidere og/eller lokalsamfunn slik at de kan få sin sak hørt og håndtert. Ved inngåelse av leverandørkontrakter, hvor det viser seg at leverandøren, enten direkte eller indirekte, har bidratt til skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø, forventes det at også oppdragsgiver bidrar til gjenoppretting. Grad av bidrag til gjenoppretting fra oppdragsgiver kan i denne sammenheng variere. I mange tilfeller vil den mest aktuelle handlingen være, som et minimum, å påse at leverandør utfører sin plikt til å bidra til gjenoppretting videre i leverandørkjeden. (Kontraktsoppfølging på pkt. 2.6 i kontraktsvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden, utarbeidet av DFØ og EHN).

6.A Gjenoppretting

6.A.1 Beskriv virksomhetens strategi/policy for gjenoppretting ved negative konsekvenser for mennesker, dyr, samfunn og miljø

Oslo kommunens forventninger til leverandører kommer frem i kommunens standard krav til aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv i Oslomodellen.

<https://www.oslo.kommune.no/for-vare-leverandorer/krav-til-leverandorer/>

6.A.2 Beskriv eventuelle tilfeller av gjenoppretting i rapporteringsperioden

---

6.B Sikre tilgang til mekanismer for gjenoppretting (oppfølging)

6.B.1 Beskriv hva virksomheten gjør for å sikre at påvirkede arbeidere og lokalsamfunn i leverandørkjeden har tilgang til effektive mekanismer for gjenoppretting, når det er aktuelt

Oslo kommunens forventninger til leverandører kommer frem i kommunens standard krav.
<https://www.oslo.kommune.no/for-vare-leverandorer/krav-til-leverandorer/>

Kontaktinformasjon:

Oslo kommune

Kjersti Koffeld, rådgiver samfunnsansvar etisk handel

kjersti.koffeld@uke.oslo.kommune.no